

Overraskende pioner

Findes der noget dejligere end positive overraskelser? Med lunkent sind, at tage helt til Louisiana i Humlebæk, fordi nysgerrigheden fik det sidste ord! Og blive så glad, fordi udstillingen "Abstrakt pioner" med knap 250 værker af den svenske kunstner Hilma af Klint(1862-1944) var SÅ spændende! En udstilling, som forinden har været vist i Stockholm, Malaga og Berlin. Og skulle der slet ikke være nogen klokker der ringer, når man hører navnet Hilma af Klint, så er det sandelig ikke så sært. Kunstneren gjorde nemlig en dyd ud af, at skjule sine abstrakte værker, de første tyve år efter sin død, da hun ikke mente samtiden var moden til at se dem! Med denne klausul, testamenterede hun hele sin produktion på over 1000 værker samt 125 notesbøger til sin nevø, Erik af Klint, som senere etablerede stiftelsen "Hilma af Klints Verk", der i dag administrerer samlingen.

Men hvem var denne Hilma af Klint? Hun var født i Stockholm hvor hendes far var kaptajn og ansvarlig for kadetuddannelsen ved Karlbergs slot. Moderen var hjemmegående. Hilma af Klint begyndte 18 år gammel sin kunstneriske uddannelse med forberedende kurser på det, der i dag kaldes "Konstfack" i Stockholm, ligesom hun studerede portrætmaleri hos Kerstin Cardon. To år efter fulgte fem år på Konstakademiet i Stockholm, og pga. sit lysende talent, efter uddannelsesforløbet, fik hun stillet et af akademiets eftertragtede atelierer til rådighed, sammen med to andre kvindelige kunstnere. Her arbejde hun frem til 1908 og levede af sin kunst. Hun malede i en tidstypisk, naturalistisk stil, især landskaber og indlevelsfulde portrætter.

44 år gammel skete der et skift med Hilma af Klint. Sideløbende med de naturalistiske værker, begyndte hun i 1906, at arbejde i et symbolladet, abstrakt formsprog, som er udstillingens fokus på Louisiana. Wassily Kandinsky tilskrives kunsthistoriens første abstrakte maleri i 1911, ligesom Piet Mondrian og Kazimir Malevitj ses som bannerførere for den abstrakte kunst, men nu synes kunsthistorien, at have fået en ny vinkel på den sag. Udstillingens kurator, Iris Müller-Westermann, fra Moderna Museet i Stockholm er ikke i tvivl, hun ser Hilma af Klint, som Sveriges svar på Norges, Edvard Munch! Og så taler vi pludselig om kunst i verdensklasse! Og når enkelte anmeldere tillader sig at være skeptiske overfor værkernes kunstneriske værdi, pga. deres tilblivelsesmåde, melder hun hus forbi! Det er strengen, farven og formen på papiret der tæller! Ikke hvorfor og hvordan!

Hilma af Klint havde nemlig et åndeligt udgangspunkt for sit abstrakte maleri. Hun lod i ordets bogstavelige forstand, hånden føre i en slags automatskrift, som vi kender det fra senere kunstnere, som f.eks. Jackson Pollock. Netop tiden i begyndelsen af 1900-tallet var præget af stor materialisme, og Hilma af Klint ønskede at fokusere mere på livets åndelige dimension og mødtes med en gruppe kvinder kaldet "De fem", som modtog beskeder fra det hinsides. Hilma af Klint var af den opfattelse, at hun, når hun malede, stod i forbindelse med højere bevidstheder, som talte og formidlede budskaber gennem hende.

Hilma af Klints abstrakte formsprog var, især i begyndelsen, meget organisk i rene, stærke farver, men blev gradvist mere og mere geometrisk! Dernæst udviklede hun et personligt vokabular af symboler, hvor f.eks. spiralen har en central placering, som i hendes optik var udtryk for evolution. Dernæst ses bogstavet u mange steder, som er et tegn for det åndelige ligesom bogstavet w udtrykker materien. Derudover er der en stadig vekselvirkning mellem det feminine og det maskuline, hvor det feminine er symboliseret ved liljen og farven blå og det maskuline ses som rosen og farven gul. Det kan selvfølgelig undre, at farven blå ses som feminin, men i tidligere tid var farven blå faktisk en klassisk pigefarve, ligesom små drenge blev ikklædt

lyserødt. Det ændrede sig dog i 1927, ifølge Trine Ross, hvor prinsesse Astrid af Belgien fødte en lille pige, og ikke som forventet, en dreng – til hvem man allerede havde indrettet et lyserødt barneværelse.

Udstillingens mest storslåede værker er en række kartoner med titlen "De ti største" som skildrer vejen fra barndom til alderdom, der udover deres utrolige udtrykskraft endvidere har kæmpe formater på ca. 3 gange 2,5 meter.

I 1908 bliver Hilma af Klints mor blind, og har behov for permanent pleje, hvorfor Hilma af Klint flytter sit atelier hjem til moderen. Det var også dette år hun første gang møder Rudolf Steiner, som på det tidspunkt var generalsekretær for Det Teosofiske samfund, og hun viste ham sine malerier. Herefter begyndte Hilma af Klint at beskæftige sig med den esoteriske kristendom og Rudolf Steiners teorier! Hun var dog ikke alene på sin tid, om at være inspireret af teosofien. Forfattere som Selma Lagerlöf og August Strindberg var i perioder også optaget af teosofien, som ses i f.eks. Strindbergs roman "Inferno", hvor det vrirler med syner og åndsvæsener!

Både Hilma af Klints kunstværker og notesbøger vidner om et meget reflekteret og vidende menneske med en særegen, nuanceret sans for livets både materielle og åndelige dimension. Tag turen til det smukke Nordsjælland, og lad øje og ånd få næring på Louisiana!

